

Szereg czasowy z trendem. Model Holta.

Stosujemy dwa równania rekurencyjne:

I - służy do wyznaczania wygładzonych wartości szeregu czasowego w chwili t

$$F_t = \alpha y_t + (1 - \alpha)(F_{t-1} + S_{t-1})$$

II - służy do wyznaczania wygładzonych wartości przyrostu trendu w chwili t

$$S_t = \beta(F_t - F_{t-1}) + (1 - \beta)S_{t-1}$$

$\alpha, \beta \in \langle 0, 1 \rangle$ - parametry wygładzania.

Ich wartość dobieramy np. na podstawie kryterium najmniejszego błędu średniego prognoz wygaśniętych s^* tzn. $\min_{\alpha, \beta} s^*(\alpha, \beta)$ gdzie

$$s^* = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{t=1}^n (y_t - y_t^*(\alpha, \beta))^2}$$

Prognozy wygaśnięte obliczamy wg wzoru

$$y_{t+1}^* = F_t + S_t$$

Prognozę zmiennej Y na okres T ($T > n$) $T = n + 1, n + 2$ itd.

$$y_T^* = F_n + (T - n)S_n$$

w szczególności dla $T = n + 1$ mamy:

$$y_{n+1}^* = F_n + S_n$$

(wszystkie kolejne prognozy leżą na prostej $y = F_n + x \cdot S_n$)

Uwaga.

Ponieważ $y_t^* = F_{t-1} + S_{t-1}$ to

$$F_t = y_t^* + \alpha(y_t - y_t^*)$$

$$S_t = S_{t-1} + \alpha\beta(y_t - y_t^*)$$

Wartości początkowe F_1 i S_1 wyznaczamy wg propozycji

Propozycja	F_1	S_1
1	y_1	0
2	y_1	$y_2 - y_1$
3	Wyraz wolny liniowej funkcji trendu oszacowany na podstawie np. kilku pierwszych obserwacji	Współczynnik kierunkowy liniowej funkcji trendu oszacowany na podstawie np. kilku pierwszych obserwacji

Przykład:

Wartość usług firmy „X” w kolejnych kwartałach 2001 ÷ 2003 i trzech pierwszych kwartałach 2004:

37, 41, 40, 41, 45, 42, 46, 48, 47, 53, 58, 67, 79, 85, 88 (tys. zł)

a) wyznaczyć prognozy na IV kwartał 2000

b) ocenić jakość prognozy.

Przyjmujemy $F_1 = y_1 = 37$

Przyjmujemy $S_1 = y_2 - y_1 = 41 - 37 = 4$

Model Holta zastosujemy dla $\alpha = 0,95$ i $\beta = 0,45$

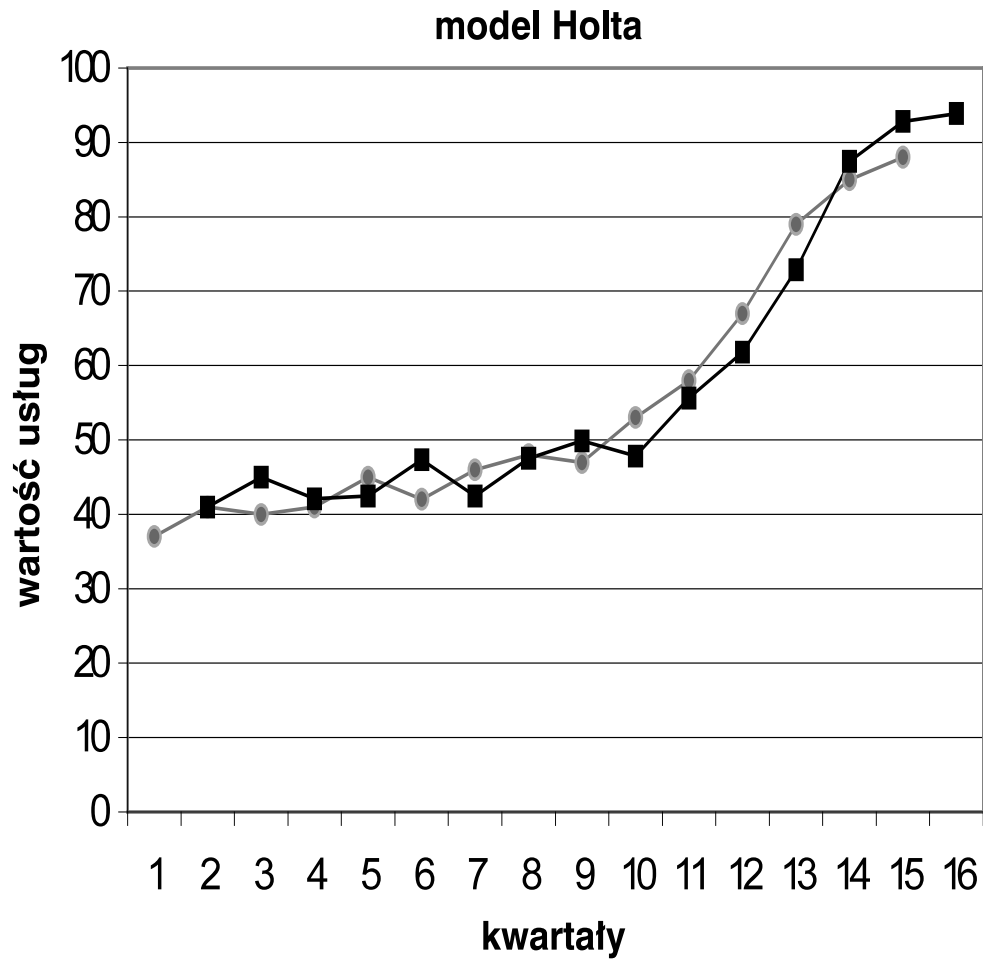
kwartał	y_t	F_t	S_t	$y_t^* = F_{t-1} + S_{t-1}$	$(y_t - y_t^*)^2$	$\frac{ y_t - y_t^* }{y_t}$
1	37	37,0	4,0			
2	41	41,0	4,0	41,0		
3	40	40,3	1,9	45,0	25,0	0,1
4	41	41,1	1,4	42,1	1,2	0,0
5	45	44,9	2,5	42,4	6,5	0,1
6	42	42,3	0,2	47,4	28,6	0,1
7	46	45,8	1,7	42,5	12,5	0,1
8	48	48,0	1,9	47,5	0,2	0,0
9	47	47,1	0,7	49,9	8,3	0,1
10	53	52,7	2,9	47,8	26,8	0,1
11	58	57,9	3,9	55,6	5,6	0,0
12	67	66,7	6,1	61,8	27,2	0,1
13	79	78,7	8,8	72,9	37,6	0,1
14	85	85,1	7,7	87,4	6,0	0,0
15	88	88,2	5,6	92,8	23,3	0,1
16				93,9		
suma					209,0	0,9

Dzieląc błąd średniokwadratowy przez wielkość prognozy otrzymamy średniokwadratowy błąd względny prognozy.
Dopuszczalność prognozy oceniamy uśredniając wartości obliczone w ostatniej kolumnie (otrzymamy średni błąd względny).

s*	Średniokw. bł. wzgl. prognozy
4,0	4,27%

średni błąd względny 6,6%

Szereg czasowy wyjściowy i wygładzony prezentujemy na wykresie.

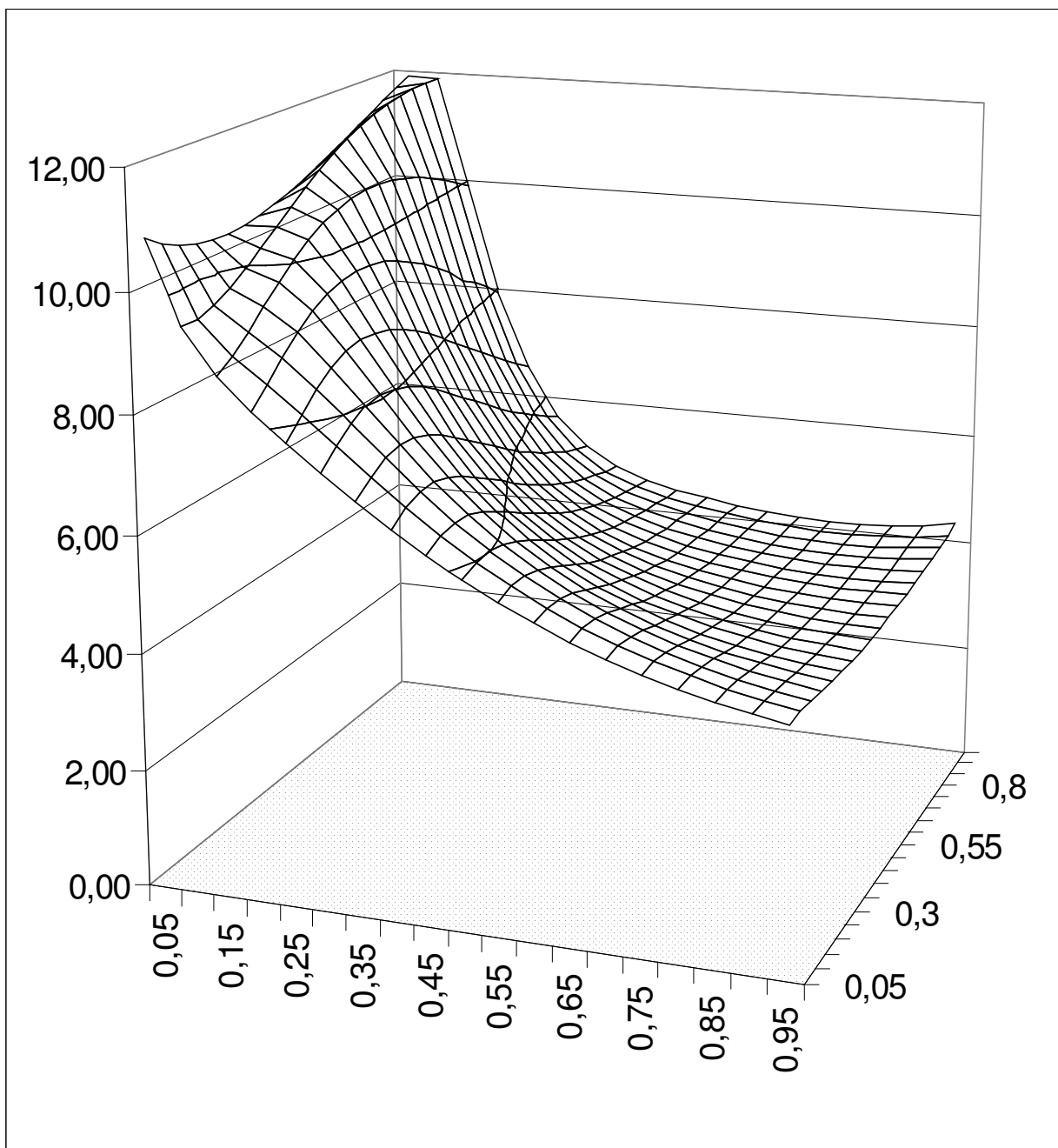

Aby porównać błędy dla różnych wartości α i β wykonajmy zestawienie błędów średniokwadratowych s^* dla wartości α i β ze skokiem 0,05.

beta alfa	0,05	0,1	0,15	0,2	0,25	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5	0,55	0,6	0,65	0,7	0,75	0,8	0,85	0,9	0,95
0,05	10,89	10,69	10,54	10,45	10,40	10,40	10,42	10,48	10,56	10,66	10,78	10,91	11,05	11,19	11,34	11,48	11,63	11,78	11,92
0,1	9,52	9,51	9,60	9,76	9,97	10,20	10,44	10,67	10,89	11,10	11,28	11,45	11,58	11,69	11,78	11,84	11,88	11,89	11,89
0,15	8,78	8,96	9,22	9,51	9,79	10,04	10,26	10,43	10,56	10,64	10,68	10,68	10,64	10,58	10,48	10,37	10,23	10,07	9,90
0,2	8,25	8,54	8,85	9,13	9,35	9,52	9,62	9,66	9,64	9,58	9,47	9,34	9,17	8,99	8,79	8,50	8,37	8,15	7,94
0,25	7,80	8,11	8,39	8,60	8,73	8,79	8,77	8,69	8,57	8,41	8,22	8,02	7,80	7,58	7,36	7,14	6,93	6,73	6,54
0,3	7,36	7,66	7,88	8,01	8,05	8,01	7,91	7,76	7,58	7,37	7,16	6,94	6,72	6,51	6,31	6,13	5,95	5,79	5,65
0,35	6,95	7,20	7,36	7,41	7,38	7,28	7,13	6,95	6,74	6,53	6,33	6,12	5,94	5,76	5,60	5,45	5,32	5,21	5,10
0,4	6,56	6,76	6,86	6,86	6,78	6,64	6,47	6,28	6,08	5,89	5,71	5,54	5,38	5,24	5,12	5,01	4,92	4,84	4,78
0,45	6,20	6,36	6,41	6,37	6,26	6,11	5,93	5,75	5,57	5,40	5,25	5,11	4,99	4,89	4,80	4,73	4,67	4,62	4,58
0,5	5,87	5,99	6,00	5,94	5,81	5,66	5,50	5,33	5,18	5,04	4,92	4,81	4,72	4,65	4,58	4,53	4,50	4,47	4,44
0,55	5,57	5,66	5,65	5,57	5,44	5,30	5,15	5,01	4,88	4,77	4,67	4,59	4,52	4,47	4,43	4,40	4,37	4,36	4,34
0,6	5,31	5,37	5,34	5,26	5,13	5,00	4,87	4,75	4,65	4,56	4,48	4,43	4,38	4,34	4,31	4,29	4,28	4,27	4,26
0,65	5,07	5,12	5,08	4,99	4,88	4,76	4,65	4,55	4,47	4,40	4,34	4,30	4,27	4,24	4,22	4,21	4,20	4,19	4,19
0,7	4,87	4,90	4,86	4,77	4,67	4,57	4,47	4,39	4,33	4,28	4,23	4,20	4,18	4,17	4,15	4,15	4,14	4,14	4,14
0,75	4,68	4,71	4,66	4,59	4,50	4,41	4,33	4,27	4,22	4,18	4,15	4,13	4,12	4,11	4,10	4,10	4,10	4,11	4,11
0,8	4,53	4,54	4,50	4,43	4,36	4,29	4,22	4,17	4,14	4,11	4,09	4,08	4,07	4,07	4,08	4,08	4,09	4,11	4,12
0,85	4,39	4,40	4,37	4,31	4,24	4,18	4,14	4,10	4,07	4,06	4,05	4,05	4,05	4,06	4,07	4,09	4,11	4,14	4,16
0,9	4,27	4,29	4,25	4,20	4,15	4,11	4,07	4,05	4,03	4,03	4,03	4,04	4,05	4,07	4,09	4,12	4,16	4,19	4,24
0,95	4,18	4,19	4,16	4,12	4,08	4,05	4,03	4,01	4,01	4,01	4,03	4,05	4,07	4,10	4,14	4,18	4,23	4,28	4,34

Jak widać najmniejszy błąd średniokwadratowych s^* otrzymujemy dla wartości $\alpha = 0,95$ i $\beta = 0,45$.

Wyniki te można zilustrować graficznie.

Wykres błędów średniokwadratowych s^* dla różnych wartości α i β .

L. Kowalski, 10.03.2005